
INNOVATION YONDASHUV ASOSIDA “ILM YO‘LI” VARIATIV DASTURINI AMALYOTGA TADBIQ ETISH METODIKASI

Saidova Feruza Akramovna

Termiz Davlat Pedagogika Instituti Maktabgacha talim yo‘nalishi 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni Innovatsion yondashuv asosida “Ilm yo‘li” variativ dasturini amalyotga tadbiq etish metodikasi haqida qisqacha bilib olishimiz mumkin. “Ilm yo‘li” variativ dasturi bolaning to‘laqonli rivojlanishi, tarbiyalanishi va o‘qishini, uning maktabda ta‘lim olishga samarali tayyorlanishini ta‘minlashga qaratilgan, bolalarni maktabga tayyorlash bo‘yicha xalqaro tajribalarning hisobga olinib, ishlab chiqilgan hujjat bo‘lib sanaladi.

Kalit so‘zlar: Maktabgacha yoshdagi bolalar, ilm yo‘li, dastur, o‘quv jarayoni, jismoniy rivojlanish, sog‘lom turmush.

THE METHODOLOGY OF INTRODUCING THE VARIABLE PROGRAM ” THE WAY OF SCIENCE « INTO PRACTICE BASED ON AN INNOVATIVE APPROACH

Saidova Feruza Akramovna

Termiz State Pedagogical Institute Preschool
field of study, 2nd year master’s degree

Annotation: in this article we can briefly learn about the methodology for introducing preschool children into practice the variative program “the path of Science” on the basis of an innovative approach. The «Way of Science» variant program is aimed at ensuring the child’s full development, upbringing and education, and effective preparation for school education. It is a document developed taking into account international experiences in preparing children for school. is counted.

Keywords: preschool children, path of Science, Program, educational process, physical development, healthy lifestyle.

МЕТОДИКА ВНЕДРЕНИЯ В ПРАКТИКУ ВАРИАТИВНОЙ ПРОГРАММЫ” ПУТЬ НАУКИ « НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА

Саидова Феруза Акрамовна,

Термезский государственный педагогический институт
Дошкольное учреждение специальность, 2 курс магистратура

Аннотация: В этой статье мы кратко узнаем о методике внедрения вариативной программы “Путь науки” в практику дошкольников на основе инновационного подхода. Вариантная программа «Путь науки» направлена на обеспечение всестороннего развития, воспитания и образования ребенка, эффективную подготовку к школьному обучению и представляет собой документ, разработанный с учетом зарубежного опыта подготовки детей к школе.

Ключевые слова: дошкольники, путь науки, программа, учебный

процесс, физическое развитие, здоровый образ жизни.

Kirish. Mamlakatimizda ta'lim tizimiga davlat siyosati darajasida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasining 2017-2021 yillargamo'ljallangan Harakatlar strategiyasida maktabgacha ta'lim tizimini qayta ko'rib chiqish va uni yanada takomillashtirish vazifalari belgilab berildi [1]. Hozirgi vaqtda ta'lim tizimida, jumladan, birinchi bosqich maktabgacha ta'lim tashkilotlarini tashkil etish va ularga rahbarlik qilish yo'nalishida bosqichma-bosqich amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlarning samarali olib borilishini ta'minlash va chuqur tahlil qilish zarurati yuzaga kelmoqda. O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak" deb aytganlar [2]. O'tgan davr mobaynida sog'lom va har tomonlama rivojlangan o'sib kelayotgan avlodning shakllanishini ta'minlashga qaratilgan samarali maktabgacha ta'lim tizimini tashkil qilish bo'yicha kompleks tashkiliy-huquqiy chora-tadbirlar amalga oshirildi. Maktabgacha ta'limni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish, tarbiya va o'quv jarayonini takomillashtirish, maktabgacha ta'lim tashkilotlarini yuqori malakali mutaxassislar bilan to'ldirish, ularning infratuzilmasi va moddiy-texnik jihozlanishini yaxshilash maqsadida qator vazifalar amalga oshirilmoqda. "Ilm yo'li" variativ dasturi Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari va mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti ilmiy-metodik kengashining 2019 yil 29 avgust 7-sonli yig'ilish qarori bilan, maktabgacha ta'lim vazirligi huzuridagi o'quv metodik ishlarni muvofiqlashtiruvchi yig'ilishining 2019 yil 20 sentyabrdagi 1-son bayoni bilan tasdiqlangan va nashrga tavsiya etilgan. "Ilm yo'li" variativ dasturi Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari va mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti ilmiy-metodik kengashining 2019 yil 29 avgust 7-sonli yig'ilish qarori bilan, maktabgacha ta'lim vazirligi huzuridagi o'quv metodik ishlarni muvofiqlashtiruvchi yig'ilishining 2019 yil 20 sentyabrdagi 1-son bayoni bilan tasdiqlangan va nashrga tavsiya etilgan [1].

Adabiyotlar tahlili: Ta'lim sohasi – mamlakatimizda birinchilardan bo'lib faol innovatsion harakatni boshladi. Ma'lum bosqichda XX asr oxirlarida bunday harakatlaryo'lga qo'yilgan edi. Masalan, A.G.Rivin va V.K.Dyachenko tomonidan o'qitishni jamoaviy o'qitish, D.B.Elkonin, V.V.Davydov, L.V.Zankovlar tomonidan ilgari surilgan rivojlantiruvchi innovatsion ta'lim to'g'risidagi qarashlar o'z vaqtida ma'lum ahamiyat kasb etdi. Shu bilan birga boshqa innovatsion ta'lim texnologiyalari: dialektik o'qitish usullari (A.I.Goncharuk, V.L.Zarina), o'qitishning Individual yo'nalishli usuli (A.A.Yarulov), "Ekologiya va dialektika" (L.V.Tarasov), evristik o'qitish

(A.V.Xutorskoy) dialog madaniyati (V.S.Bibler, S.Yu.Kurganov), loyihali o‘z-o‘zini refleksiya (G.P.Shedrovitskaya) keltirish mumkin. Bunda eng avvalo oila asosiy rol o‘ynasa, maktabgacha ta’lim tashkilotining hissasi ham bu borada muhim ahamiyat kasb etadi. M.P.Yusupova, R.M.Qodirova, D.Abdurahimova, X.B.Tulenova, D.R.Boboeva, V.I.Loginova, P.R.Samorukova, V.I.YAdeshko, F.A.Soxina, G.X.Jumasheva, X.I.Kasimova, M.SH.Rasulova, M.A.Solihova, K.S.SHodieva, SH.A.Sodiqova va boshqalar tomonidan maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatining mazmuni, maktabgacha yoshdagi bolalarni ma’naviy-axloqiy, jismoniy va psixologik jihatdan tarbiyalash, ularda muomala madaniyati va nutq ko‘nikmalarini hosil qilish, bolalarni maktab ta’limiga tayyorlash muammolari tahlil etilgan. A.Xayitov va boshqalar Maktabgacha ta’lim tashkilotlari uchun ta’lim vositalari tayyorlaganlar[4]. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligining tashabbusi bilan 6-7 yoshli bolalarni har tomonlama rivojlantirish, ularga ta’lim tarbiya berish va maktabga tayyorlash maqsadida “Ilm yo‘li” variativ dasturi ishlab chiqildi. Mazkur dastur maktabgacha ta’lim tashkilotlari uchun ishlab chiqilgan “Ilk qadam” Davlat o‘quv dasturi, O‘zbekiston Respublikasida ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo‘yiladigan Davlat talablari, maktabgacha ta’limni rivojlantirish Konsepsiyasi asosida ishlab chiqildi.

Mazkur dastur o‘ziga xos bo‘lib, unga ko‘ra, o‘quv-tarbiyaviy faoliyat kuniga 3 soat davomida amalga oshiriladi, uning majburiy qismi 80 foizni va variativ qismi esa 20 foizni tashkil etadi. Dastur idoraviy bo‘ysunishidan va mulkchilik shakllaridan qat’iy nazar O‘zbekiston Respublikasi hududida joylashgan barcha maktabgacha ta’lim tashkilotlarida qo‘llanilishi mumkin:

“Ilm yo‘li” variativ dasturi bolaning to‘laqonli rivojlanishi, tarbiyalanishi va o‘qishini, uning maktabda ta’lim olishga samarali tayyorlanishini ta’minlashga qaratilgan, bolalarni maktabga tayyorlash bo‘yicha xalqaro tajribalarning hisobga olinib, ishlab chiqilgan hujjat bo‘lib sanaladi.

- bolalarni maktabga majburiy bir yillik tayyorlov guruhlariga ega bo‘lgan umumiy hamda ixtisoslashtirilgan tiplardagi davlat va nodavlat ta’lim tashkilotlarida;

- maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim tizimi uchun kadrlar tayyorlashni amalga oshiradigan o‘rta-maxsus va oliy ta’lim muassasalarida;

- maktabgacha va umumiy o‘rta ta’lim tizimi uchun pedagog-kadrlarning malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash jarayonini amalga oshiruvchi muassasalarda.

Shuningdek, har bir maktabgacha ta’lim tashkiloti, shu jumladan, maktabgacha ta’limning muqobil shakllari xududiy, milliy, ijtimoiy-iqtisodiy va boshqa shart-sharoitlardan kelib chiqib, o‘z muqobil shakllarini ishlab chiqishi mumkin.

Dastur asosiga bola shaxsining rivojlanishidagi asosiy sohalar (jismoniy

rivojlanish va sog‘lom turmush tarzini shakllantirish; ijtimoiy-hissiy rivojlanish; nutq, muloqot, o‘qish va yozish malakalari; bilish jarayonining rivojlanishi; ijodiy rivojlanish) bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasida ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo‘yiladigan Davlat talablari kiritildi. Dastur (kurrikulum)ning o‘rgatuvchi jarayonidagi integratsiyalashgan yondashuv bola rivojlanishining yaxlitligini ta‘minlaydi.

Tahlil va natija: Dasturning maqsadlari va vazifalari maktabgacha bolalar uchun quyidagilarni ta‘minlashni ko‘zda tutadi:

-zarur bo‘lgan rivojlanish amaliyoti va maktabga tayyorlash uchun teng imkoniyatlarni vujudga keltirish;

-6-7 yoshli bolalar uchun mo‘ljallangan majburiy boshlang‘ich ta‘limga bir yillik tayyorlash guruhlar bolalarini to‘liq kunli maktabgacha ta‘lim tashkilotiga berish imkoniyatiga ega bo‘lmagan yoki muayyan sabablarga ko‘ra, bunga intilmaydigan ota-onalarning talab-ehhtiyojlarini qondirishi kerak[3];

• 6-7 yoshli bolalar uchun mo‘ljallangan majburiy boshlang‘ich ta‘limga bir yillik tayyorlash guruhlar maktabgacha ta‘limga qo‘yiladigan Davlat talablariga muvofiq, 5 muhim sohada bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta‘minlashi zarur (jismoniy rivojlanish va sog‘lom turmush tarzini shakllantirish; ijtimoiy-hissiy rivojlanish; nutq, muloqot, o‘qish va yozish malakalari; bilish jarayonining rivojlanishi; ijodiy rivojlanish) har tomonlama uyg‘un rivojlanishini ta‘minlashga mo‘ljallangan;

• maktab ta‘limiga umumiy psixologik tayyorgarlik.

Dasturda ko‘zda tutilgan vazifalar nafaqat rivojlanish markazlardagi faoliyat paytida, balki mustaqil, o‘yin jarayonida hamda pedagoglarning ota-onalar bilan birgalikdagi faoliyati jarayonida ham to‘liq bajarilishi lozim[5].

Dastur zamonaviy pedagogika va psixologiya tamoyillariga tayangan holda:

• istisnosiz barcha bolalarning ta‘lim olish va rivojlanishga teng imkoniyatga ega bo‘lishini ta‘minlashga;

• amaliyotga bola yo‘naltirilgan yondashuvni, inklyuziv ta‘lim tamoyillarini joriy etishga;

• oila va jamoalar bilan hamkorlik;

• ta‘lim-tarbiyaning madaniy jihatdan maqbul uslublariga tayangan holda milliy qadriyat va ustuvorliklarni e‘tiborga olish;

• qulay, do‘stona va xavfsiz rivojlanish muhitini shakllantirishga yo‘naltirilgan.

Majburiy boshlang‘ich ta‘limga bir yillik tayyorlash guruhlardagi ta‘lim jarayoni quyidagi tamoyillarga asoslangan:

• bolaga yo‘naltirilgan ta‘limga yondashuvi;

• inklyuziv ta‘lim haqida mushohada yuritish;

- bolani xolistik(yaxlit) rivojlanishini ta'minlaydigan ta'lim muhitining xususiyatlarini belgilash;
- maktabgacha ta'lim tashkilotida faoliyatning yetakchi turi – o'yin asosida ta'lim berish;
- bola – ta'lim jarayonining faol ishtirokchisi;
- rejalashtirish va baholash samaradorligi;
- bolani tarbiyalash va rivojlantirish jarayoniga ota-onalarni hamkorlik asosida jalb etish;
- interfaol ta'lim;
- integrativ o'qitish.

Xulosa va tavsiyalar: Pedagog kun davomida olib borilgan ta'limiy faoliyatlarni xulosalash bo'yicha kun yakunida kun natijalari bo'yicha qisqacha suhbat o'tkazishi bolalarni xotirasini mustahkamlash va muloqot faolligiga erishishga sabab bo'ladi. Muloqot faolligiga erishish uchun "Ilm yo'li" dasturida pedagogning ta'lim tarbiyaviy faoliyati va ertalabki doira suhbatlari, rivojlanish sohalari bo'yicha maqsadlarning to'g'ri qo'yilishi bolalarni maktabga tayyorlashda muloqotni shakllantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ta'lim va tarbiya faoliyatida didaktik o'yinlar orqali bolalarning lug'ati faollashtiriladi, to'g'ri va chiroyli tilda o'z fikrlarini ifoda etishga o'rgatiladi. xulosa qilib aytganda "Ilm yo'li" variativ dasturi orqali inklyuzif tamoyillarga tayanilib ta'lim tarbiya jarayonlari tashkil etiladi. Muloqotda tashabbuskorlik, sherikka nisbatan yuqori sezuvchanlik va emotsiyalar shakllanib boradi.

ADABIYOTLAR:

1. E.G'oziyev "Psixologiya" 2008-yil.
2. V.Karimova "Oila psixologiyasi" 2007-yil.
3. Qayumova N.M. "Maktabgacha pedagogika" TDP Unashriyoti -T.: 2017 y.
4. F.Qodirova va boshqalar "Maktabgacha pedagogika" Toshkent 2019 yil
5. M. Berdiyeva INTELLECTUAL DEVELOPMENT IN PRESCHOOL EDUCATION.- Theoretical & Applied Science, 2020 - elibrary.ru
6. M. Berdiyeva, S Bo'Ranova Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda nutq o'stirish mashg'ulotlari orqali bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishning samarali usullari - Science and Education, 2021 - cyberleninka.ru.
7. B.R.Djurayeva, H.M.Tojiboyeva, G.M.Nazirova "Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning zamonaviy tendensiyalari" – Toshkent, O'zPFTTI nashriyoti, 2015-yil, 198-bet.
8. Kamilova G. Maktabgacha talim muassasalarida ekologik tarbiyani

tashkil etishda integrativ yondashuv //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.

9. Olimovna K. G. The importance of the criteria of pedagogical technologies at training highly qualified personnel //Достижения науки и образования. – 2017. – №.

10. Eshova S. D., Rajabova K. I. Organization of didactic games for preschoolers.

11. Rajabova I. Ossobennosti organizatsii i provedeniya didakticheskix igr s detmi starshego doskolnogo vozrasta //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.